

СВЕТОСЛАВ МИНКОВ

УСТРЕЛ

chitanka.info

Щом угаснеше слънцето, Бойко Краличин оставяше работата, качваше се на мулето и се запътваше към село. Стигнаше ли пустото тревяло гобище, чиито кръстове стърчеха като оживели в мрачината, момъкът обичаше да се прекръсти и да мушне добичето, та да отmine по-скоро това свърталище на всякакви нечисти сили. Тогава той дигаше глава и се заглеждаше в месечината, която ставаше все по-жълта сред мигащите бели пламъчета на звездите.

Ала тая вечер Бойко Краличин беше капнал от умора и очите му не виждаха нищо. Пред него се извиваше безкраен път, в тревата пееха щурци, приспиваха го.

Като дойде до гобището и прекоси тясната пътека, що се губеше из нивите, мулето се спря, изпъна се на нозете си и остана така, без да мръдне. Бойко се пробуди от просъницата, мушна го веднъж, два пъти в ребрата, сетне скочи и го зашиба разсърден с тоягата. Ала в същия миг той извика и се смръзна на мястото си — дългоухото добиче стоеше вкаменено пред него. Очите му зееха посивели като издълбани дупки, из раззиалата му уста стърчеше не език, а остър камък.

— Кррр-кррр! — разнесе се из въздуха и по пътеката се завъртя вихрушка.

Бойко Краличин гледа и не знае що да мисли: от вихрушката се дига някаква жена, прелита и се вие над повалените кръстове. Тя е яхнала голяма клонеста метла и я върти като опашка. У, проклетата, каква е грозна — с дълъг нос, с разплетена коса и цяла гола от главата до петите. Ето, тя се спуща и слиза между гробовете, а лицето ѝ се смее с изсочили зъби. И момъкът едва сега познава, че това е баба Йола вражелищата, която ходи нощем из селото да събира прилепи.

— Бабо Йоле, бабо Йоле! — извика Бойко със задавен глас, ала старата не чу вика му.

Тя се бе улисала в работа: седеше пред едно гърне и баеше. Говореше си неразбрани приказки, размахваше ръце, а под земята все пишеше нещо — да бе пиле, не бе, пиле, а пък глас като на сова. Не мина много, черен дим се дигна от гърнето, сбра се в облак, облакът се затъркаля на кълбо във въздуха, разплете се и се превърна в страшно, никога невиджано чудовище. Рогата му извити, а очите му зелени и горят като огньовете.

— Добър вечер, бабо Йоле! — рече сенището, като прекрачи над гробовете. — Как си, що чиниш? Отдавна не си ме викала!

— А че все ще има два-три месеца, откак не сме се виждали, бащице! — отвърна вражелицата и падна ничком пред чудовището, като се затърчи в нозете му.

— Хайде, казвай де, що има? — извика рогатият и клекна, та улови баба Йола за косата, дигна я и я качи на рамото си.

— Ох, бащице, слушай да ти кажа: в нашето село се с навъдил здрав добитък, гледаш го — ни мре, ни болест го събаря. Обикалям нощем из кошарите, магия връзвам, сума клетви съм изрекла, ама помага ли? Да пукне, да червяса тая гад, не зная веке що да правя. Намислила съм да изпратя устрел в селото да издуши кравите и биволите. Оня ден Витаница роди, ама не опази рожбата си, пустата му кучка. Ей тука, в гроба на свекъра ѝ лежи сега детето. Чуваш ли му писъка — некръстено го закопаха, та се е превърнало на устрел. Него искам да проводя в село, ама, бащице, жив да си ми, ще ми свалиш месечината да го закърмим с нейното мляко. Зер иначе гадината ще се бои от светлината!

— Че аз да ти сваля и звездите, ако е такава работата! — рече сенището, като се дигна и възнесе в облаците заедно с вражелицата.

И както беше тъмно, току изведнъж развиделя и месечината се претърколи в гробището — отначало жълта и издута като тиква, сетне мигом се преобрази в голямо огнено теле със златен белег на челото. Тоя чуден звяр разрови с нозете си земята, кръстовете, камъните, а под копитата му святкаха и се посипаха звезди.

— Дръж я, бабо Йоле, дръж я за опашката, че ще избяга!

— У, бясна, невидяла се — извика баба Йола, приближи се и задърпа с все сила опашката на месечината. А месечината се укроти и се изпъна като мъртва в тревата — из устата ѝ кипеше пяна.

— Ха сега, дай устрела! — продума помагачът-чудотворец, като се простря в нозете на небесното добиче и улови вимето му, из което пръсна и потече тънък пламък.

Вражелицата подскочи, сви се и приклепна над мястото, където се търкаляха гърнето и метлата. Сетне се изправи и донесе една чудна птица.

— Пиу, пиу! — пицеше птицата, а баба Йола се кискаше и я люлееше в ръцете си:

— Бре, какъв е хубавец, ух бабиният устрелчо!

Тя остави устрела до вимето на месечината и злата сила се наду с разперени криле — загълта огъня на деветте далечни небеса.

Като се насука, устрелът подхвъркна, кацна на главата на телето и изписка с човешки глас:

— Бойко-о-о, тука ли си, Бойко-оо!

И Бойко Краличин усети, че го грабна някаква виелица, та го отнесе на мегдана на селото.

— Бре-е-е-е! — викна той и неговият глас отекна страшно в тишината. — Чувате ли брее-е! Ставайте, измря добитъкът ви, бързайте бе, хора-а-а!

Селото се пробуди: по прозорците на сламените хижи се изписа мрачна мъжделива светлина, завиха кучета, заблъскаха се порти.

— Кой е?

— Кой вика?

— Що е станало?

— У, ти ли си бе, Бойко? Какво си се развикал като луд посред нощ?

— Ба, аз може и да съм луд, ама видях с очите си такива работи, каквито вие и не сте сънували! — отвърна разтреперан момъкът, като се задъхваше на всяка дума. И той разправи преживелицата си от край до край.

— Добре си сторил, че не си му се обадил! — рече някой от събралите се. — Тая птица бяга и прехвърча по гласа!

— Ами сега не може ли да дойде?

— Я слушайте, вървете да уловим устрела, че зло ще патим, знаете ли. Не дай боже въпер в добитъка да се загнезди, ще измрем от глад!

— Да идем! — рече Бойко. — Вървете с мене, аз ще ви вода!

Хората се пръснаха по къщите, наравиха гребла, лопати и мотики, па се събраха на дружина и потеглиха към гробището.

— Та какъв бил дяволът, разправяш? — питаше един.

— А бе какъв — с извити рога, с тънки копитести нозе, също козел. Само опашката му по-дълга и очите му не очи, а пламъци, зелени пламъци. Страшно нещо. Да го видиш, три дена не можеш заспа. И светен босилек под главата си да туряш, пак ще е пред тебе нечестивият.

— И от гърне изскочил, а?

— Ами! Гледаш го: гърне едва побира десетина лъжици чорба, а цял дявол се скрил в него!

— Че как може такава нещo?

— Каж ми ти, как може?

— А бе що се чудите, с магия всичко може. Есенес в Брегово...

— Я, гледайте, гледайте! — извика Цено Гърбача и разпери ръце, като че искаше да хване нещo във въздуха.

Селяните се спряха и дигнаха глави към отсрещния рид. Там между небето и земята омагьосваше погледи едно голямо колело, което гаснеше с ален блясък.

— Брей, каква червена месечина! Познава се, че са бозали от млякото й!

— Ами до капчица са й го избозали, та сега не може да се дигне!

— Вижте що! — продума тихо Бойко Краличин, като събра наоколо си цялата дружина. — Лягайте сега и ще вървите пълзешком след мене. При кръстовете се чернее нещo, може да уловим и самия дявол!

Всички легнаха в тревата и залазиха след момъка. Дъхът им беше спрял на гърлото. Ръцете стискаха греблата и копачките.

В това време някъде изкукуригаха петли. В далечината светна бяла черта, небето засиня сред облаци. Разсъмваше се.

— Язък! — извика Бойко, като приближиха гробището. — Избягаха ни из ръцете. Да не бяха пропели тези пусти петли. На, гледайте каква дупка зее в тоя гроб. Оттука е излязъл устрелът!

— Ами от какво е тая черна козина по кръста?

— От дявола ще да е!

— Брей, проклетият, съдрал си е кожуха!

— Ха, ето и мулето! — рече Бойко, като се спусна и подкара добичето, което пасеше край едно корубесто дърво.

— Дали не му е станало нещo, а?

— Не бой се, нищo му няма. Това добиче и в пъкъла да иде, пак ще го намериш здраво!

— Кой знае, снощи се беше вкаменило, та...

— А бе ти остави снощната работа. Снощи то се е било изплашило, зер откъде ще знае дали по месечината няма конски мухи, та да прехвъркне някоя в опашката му.

— Е, момчета, казвайте, защо ме викате? — рече дядо Герман, като застана пред кръчмата, дето се беше събрало цялото село.

— Знаеш ли що, дядо Германе! — извика един момък с килнат калпак и цъфнал здравец на ухото. — Научихме, че си бил съботничев, та си можел да виждаш всякаква нечиста сила. Тая ноц баба Йола Вражелицата излюпила в гробището устрел и го изпратила да измори добитъка ни. Търсихме го из кошарите навсякъде, не го намерихме. Ще ни помогнеш ли да го уловим, а?

— А бе вярно е, родил съм се в събота, хем навръх Свети Йоан Златоуст, ама де ще мога да виждам такива неща! — отвърна тежко старецът и почна да развива мешинестата си кесия с тютюн. Сетне измъкна из пояса си малка глинена чибучка, натъпка я, запали я и пристъпи до Бойко Краличин, който стоеше малко настрана от другите и държеше дългоухото си добиче за повода.

— Тъй зер, де ще мога да виждам такива неща! — повтори дядо Герман и току изведнъж се спусна връз тавата на мулето.

И както се бяха събрали, селяните видяха, че праведният старец държи в ръцете си голяма черна птица — хей такава като кукумявка, само че без клюн, с широки ципести криле, с криви нокти и с голи мигащи клепачи, под които гледаха човешки очи.

— Олеле-е-е, пусни ме, дядо Германе! — молеше се птицата, а в очите ѝ гореше страшен поглед.

— Кой има сребърна пара? — извика дядо Герман, като се обърна към навалицата.

Една жена се приближи, откъсна от косата си една пара и я подаде.

Тогава цялото село видя как устрелът загина: старецът разряза с парата дяволската птица, разпра я през гърдите като с остър нож и от нея не остана нищо.

Потече само гъста черна кръв и из невидено отекна писък на дете.

ЗАСЛУГИ

Имате удоволствието да четете тази книга благодарение на *Моята библиотека* и нейните всеотдайни помощници.

МОЯТА БИБЛИОТЕКА

<http://chitanka.info>

Вие също можете да помогнете за обогатяването на *Моята библиотека*. Посетете **работното ателие**, за да научите повече.